

SPRIEDUMS

Rīgā 2011.gada 7.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators J.Neimanis

senators N.Salienieks

senatore R.Vīduša

piedaloties pieteicējas valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” pārstāvei zvērinātai advokātei Ilmei Dukai un

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Konkurences padomes pārstāvei *I.Š.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” pieteikuma par Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmuma Nr.E02-64 atzīšanu par prettiesisku un atcelšanu, sakarā ar valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.marta spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Biedrība „Latvijas Raidorganizāciju asociācija” vērsās Konkurences padomē, norādot uz pieteicējas valsts akciju sabiedrības „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” nevienlīdzīgu attieksmi pret biedrības biedriem, nosakot raidorganizācijām dažādus maksājumus par programmu pārraidīšanu.

Konkurences padome ierosināja lietu par Konkurences likuma 13.panta iespējamo pārkāpumu pieteicējas darbībās.

Ar Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumu Nr.E02-64 pieteicējam uzlikts tiesiskais pienākums izbeigt konstatētos pārkāpumus un naudas sods. Konkurences padome konstatēja, ka pieteicējas darbības satur Konkurences likuma 13.panta un 13.panta 5.punkta pārkāpumu, jo pieteicēja piemērojusi diskriminējošus atlaižu lielumus darījumos ar TV Dzintare, Valmieras TV un Rēzeknes TV, izmantojusi neskaidrus atlaižu piešķiršanas kritērijus atlaižu noteikšanas politikā, kas rada iespēju piemērot diskriminējošos nosacījumus darījumos ar raidorganizācijām, piemērojusi paaugstinošu koeficientu pārraides ar raidītāju tarifiem darījumā ar TV3, kā arī pielietojusi paaugstinoša koeficienta mehānismu cenu noteikšanas politikā, tādējādi sasaistot televīzijas un radio programmu signālu pārraides līdz virszemes raidītājiem pakalpojumu ar televīzijas un radio programmu raidīšanas ar zemes raidītāju palīdzību publiskai uztveršanai pakalpojumu, kas kavē konkurenci signālu pārraides pakalpojuma sniegšanas tirgū, un piemērojot nevienādus noteikumus ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku, radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus.

[2] Pieteicēja iesniedza pieteikumu par Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmuma atzīšanu par prettiesisku un atcelšanu.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.marta spriedumu pieteikums noraidīts. Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem motīviem.

[3.1] Lai izvērtētu Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas un 5.punkta pārkāpumus, ir jākonstatē konkrētais tirgus, tirgus dalībnieka dominējošais stāvoklis un dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana.

[3.2] Konkurences padome 2007.gada 13.jūnija lēmumā norādījusi, ka pieteicējas pakalpojumu savstarpējās aizvietojamības iespējas vērtējamas no piedāvājuma un pieprasījuma puses, ņemot vērā tādus faktorus kā pakalpojumu sniegšanas tehnoloģijas, pakalpojumu cenas, piedāvāto pakalpojumu teritorijas aptveramība un arī tirgus dalībnieku viedokļus, kā arī iestādes secinājumus iepriekšējās lietās un Eiropas Komisijas lēmumos secināto.

Tā kā konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, bet konkrētās preces tirgus ir noteiktas preces tirgus, Konkurences padomes secinājumi atbilst Konkurences likuma 1.panta 4.un 5.punktam.

No pieteikuma izriet, ka pieteicēja, no vienas puses, nepiekrīt, ka Konkurences padome programmu izplatīšanas pakalpojumu sadala divos pakalpojumos. Taču pati pieteicēja, no otras puses, ir atzinusi, ka programmu raidīšanas pakalpojums un signāla pārraides pakalpojums ir divi dažādi pakalpojumi, kurus pieteicēja var sniegt un arī sniedz komersantiem.

[3.3] Konkurences padome pamatoti secinājusi, ka pieteicējas sniegtais radio un televīzijas programmu pārraidīšanas pakalpojums faktiski sastāv no diviem savstarpēji papildinošiem pakalpojumiem, proti, no: 1) programmu raidīšanas pakalpojuma un 2) signāla pārraides pakalpojuma.

Konkurences padomes secinājums par programmu izplatīšanas veidiem ir pamatots, un tas izriet kā no Radio un televīzijas likuma normām, tā pieteicējas paskaidrojumos minētā un citiem lietas materiāliem. Līdz ar to Konkurences padomes apsvērumi attiecībā uz programmu izplatīšanas veidiem un signāla pārraides līdz raidītājiem pakalpojumu atzīstami par pareiziem.

Konkurences padome pamatoti secinājusi, ka pieteicējas radio un televīzijas programmu raidīšanas ar virszemes raidītājiem pakalpojums, ņemot vērā aizvietojamības iespējas no piedāvājuma un pieprasījuma puses, šobrīd nav aizvietojams, ņemot vērā pakalpojumu sniegšanas tehnoloģijas, pakalpojumu cenas, pakalpojumu teritorijas aptvērumu, citu raidorganizāciju viedokļus.

Konkurences padome ir vērtējusi citu potenciālo vai esošo konkurentu - signāla pārraides līdz raidītājam pakalpojumu sniedzēju infrastruktūras, tehnoloģiskās iespējas. Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumā ir norādīts uz potenciālo konkurenci konkrētajā preces tirgū, izvērtējot SIA „Lattelecom”, SIA „IZZI” un SES SIRIUS AB tehnoloģiskās iespējas sniegt signāla pārraides pakalpojumu un tā cenu, lai noteiktu konkrētās preces tirgu.

Tādējādi Konkurences padomes secinājums, ka Konkurences likuma izpratnē par konkrētās preces tirgu ir uzskatāms: 1) radio un televīzijas signāla pārraides līdz virszemes raidītājiem pakalpojuma (signāla pārraides pakalpojums) tirgus un 2) televīzijas un radio programmu raidīšanas ar zemes raidītājiem publiskai uztveršanai pakalpojuma (programmu raidīšanas pakalpojums) tirgus, ir pareizs un pamatots.

[3.4] Pieteicējas argumenti pieteikumā ir savstarpēji pretrunīgi, norādot gan to, ka no tehnoloģiskā viedokļa ir iespējams programmu izplatīšanas pakalpojumu sadalīt etapos, gan arī to, ka pieteicējas apraides tīkls veido vienotu tehnoloģisko sistēmu (tīklu). Taču minētajiem argumentiem nav būtiskas nozīmes, jo Konkurences

padomes 2007.gada 13.jūnija lēmums ir balstīts uz konkrētā pakalpojuma aizvietojamības iespējamību. Lēmumā ir detalizēti analizēti konkrētā pakalpojuma aizvietojamības aspekti, tostarp iespējamo konkurentu tehnoloģiskās iespējas signāla pārraides līdz raidītājam pakalpojuma jomā. Līdz ar to pieteikumā nepamatoti norādīts, ka Konkurences padome nav izvērtējusi konkurenci konkrētā pakalpojuma tirgū, ko, pieteicējas ieskatā, rada tādas raidorganizācijas kā SIA „Lattelekom”, SIA „IZZI” un SES SIRIUS AB.

[3.5] Tiesa pievienojas Konkurences padomes secinājumiem attiecībā uz konkrēto ģeogrāfisko tirgu, atzīstot pieteicējas apgalvojumus par pakalpojumu aizstājamību pilsētu vai ārpus pilsētu teritorijās, par to, ka Konkurences padome nav ņēmusi vērā pieteicējas norādītos citus tirgus un konkurences apstākļus tajos, par neargumentētiem un lietas apstākļiem neatbilstošiem.

[3.6] Pieteicēja uzskata, ka Konkurences padome nepareizi izvērtējusi faktiskos apstākļus lietā, kā arī vērtējusi nepareizus faktus un apstākļus, tāpat, pieteicējas ieskatā, Konkurences padomei bija jāpiemēro citi kritēriji, nosakot pieteicējas tirgus daļu konkrēta pakalpojuma jomā. Pieteicēja nav norādījusi kritērijus, pēc kuriem iestādei vai tiesai būtu jāveic pieteicējas tirgus daļas izvērtējums, kā arī nav norādījusi, ar ko (tiesību normām, Eiropas Kopienu Komisijas praksi u.c.) tiek pamatoti pieteicējas secinājumi par nepieciešamību veikt citu faktu un apstākļu pārbaudi. Pieteicēja ir arī norādījusi, ka „atsevišķi būtu vērtējama tirgus daļa televīzijas programmu raidīšanas pakalpojuma tirgū un radio programmu raidīšanas pakalpojuma tirgū”, taču nav norādījusi, ar ko pamatots šāds apsvērums, un kā tas attiektos uz lietas apstākļiem.

Pieteicējas argumenti, kuros izteikti iebildumi par Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumā konstatēto attiecībā uz pieteicējas atrašanos dominējošā stāvoklī, pamatā balstīti uz apsvērumiem, ka Konkurences padome nepareizi noteikusi konkrētās preces (pakalpojuma) tirgu.

Nepamatots ir pieteicējas apgalvojums, ka Konkurences padomei, lai noteiktu, ka uzņēmums, kurš darbojas elektronisko sakaru pakalpojumu tirgū, ir dominējošā stāvoklī, ir jāsaņem Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas atzinums par attiecīgā uzņēmuma būtisko ietekmi konkrētajā tirgū. Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas darbībai ir citi mērķi. Konkrētajā gadījumā Konkurences padome pieprasīja šīs iestādes atzinumu un viedokli, to izvērtēja un pamatoti izmantoja Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmuma argumentācijā.

Konkurences padomes un Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas secinājumi nav pretrunīgi.

Pieteicēja norādīja, ka nav vērtēts apstāklis, ka pastāv vairākas radio un televīzijas komercsabiedrības, kas savu programmas apraidi realizē ar saviem tehniskajiem līdzekļiem. Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumā ir secināts, ka raidorganizācijas, kas pārraida savu programmu patstāvīgi, nav uzskatāmas par pieteicējas konkurentiem, ja radio vai televīzijas programmas raidīšanas pakalpojumu sniedz tikai pašas sev.

[3.7] Pieteicēja ar citām komercsabiedrībām ir slēgusi citstarp līgumu par radioiekārtu izvietojumu un vienošanos par programmas izplatīšanas kontroli (SIA „Star FM”), līgumu par radio programmu pārraidīšanu (SIA „Krebs TV”, SIA „FIT FM”, SIA „Radio Skonto”), līgumu par programmu raidīšanu (SIA „TV Rīga”, Latvijas Televīzija, SIA „Radio Skonto”), līgumu par televīzijas programmu pārraidīšanu (LNT, TV Dzintare, Rēzeknes TV, Valmieras TV), vienošanos par iekārtu nomu (SIA „TV Rīga”).

No minēto līgumu satura secināms, ka tie satur dažādus pakalpojumus un to kombinācijas.

Pieteicējas radio un televīzijas programmu pārraidīšanas tarifu cenrādī ietvertie tarifi tiek noteikti šādiem pakalpojumiem: radio programmu pārraide ar raidītājiem, televīzijas programmu pārraide ar raidītājiem, radio programmas pārraidīšana pa starppilsētu radioreleju līniju kanāliem, televīzijas programmas pārraidīšana pa starppilsētu radioreleju līniju kanāliem, radio programmas izdalīšana un dekodēšana, televīzijas programmas izdalīšana un dekodēšana. Radio un televīzijas programmu pārraidīšanas tarifu cenrādī norādītie tarifi pielietojami raidorganizāciju radio un televīzijas programmu pārraidīšanas apmaksai. Radio un televīzijas programmu pārraidīšanas tarifu cenrādis saturēja arī radio un televīzijas programmu pārraidīšanas maksas atlaižu sistēmas un noteikšanas kārtību.

Tarifu aprēķināšanas principus katram pakalpojumu veidam noteica Radio un televīzijas programmu pārraidīšanas tarifu noteikšanas kārtība.

Tādējādi tarifi pārraidei ar virszemes raidītājiem sastāv no nemainīgās daļas, kas noteikta mēnesim, un mainīgās daļas, kas tiek noteikta par faktisko raidīšanas laiku. Pieteicējas pakalpojuma cenu veido arī piemērotās atlaides.

[3.8] Tiesa pievienojās Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumā norādītajiem argumentiem attiecībā uz pieteicējas darījumu ar raidorganizācijām, kur

piemērotas dažāda apjoma atlaides, izvērtējumu, atzīstot tos par pareiziem un izvērstiem.

Darījumi ar Valmieras TV, TV Dzintare un Rēzeknes TV ir uzskatāmi par ekvivalentiem, jo pieteicēja minētajām raidorganizācijām sniedza vienu un to pašu programmu pārraides pakalpojumu. Konkurences padome konkrētajā gadījumā konstatēja, ka nav pamatojuma atšķirīga līmeņa atlaidēm līgumos no tehniskā viedokļa. Turklāt Valmieras TV un TV Dzintare gadījumā fiksētā maksa par pārraides ar raidītājiem pakalpojumu nesedz pieteicējas izdevumus, sniedzot šo pakalpojumu. Tādējādi citām raidorganizācijām, kuras izmanto pieteicējas pakalpojumus, konstatējama diskriminējoša attieksme, jo tām nepamatoti tiek uzlikts materiāls slogs segt izmaksas, kas veidojušās, sniedzot pakalpojumus Valmieras TV un TV Dzintare.

Konkrētajā gadījumā ir konstatējams, ka noticis Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpums.

[3.9] Konkurences padomes argumentācija attiecībā uz pieteicējas darījumu ar nacionālām raidorganizācijām, kuros piemēroti dažādi nosacījumi (paaugstinošs koeficients tarifa fiksētais daļai) izvērtējumu atzīstama par pamatotu un pareizu.

Pieteicēja, piemērojot paaugstinātu koeficientu raidīšanas ar raidītājiem tarifa fiksētajai daļai darījumā ar vienu komersantu (tirgus dalībnieku) un nepiemērojot tādos pašos darījumos ar citu, ir veikusi nevienādu noteikumu piemērošanu ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku. Tā rezultātā pirmajam tirgus dalībniekam ir radīti konkurences ziņā nelabvēlīgāki apstākļi, jo ir nepamatoti palielinātas izmaksas par konkrēto pakalpojumu.

Pieteikumā nav norādīti tādi apsvērumi un pierādījumi, kas norādītu uz Konkurences padomes viedokļa un secinājumu nepareizību. Turklāt nav saprotams pieteicējas arguments par to, ka Konkurences padome norādījusi uz iespējamo šķērssubsidēšanu, jo Konkurences padomes 2007.gada 13.jūnija lēmumā nav analizēta šķērssubsidēšanas pamatotība. Tāpat nav saprotams, ko nozīmē pieteicējas arguments, ka Konkurences padome nav ņēmusi vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 86.panta otro daļu.

Ņemot vērā minēto, atzīstams, ka izskatāmajā gadījumā ir konstatējams Konkurences likuma 13.panta 5.punkta pārkāpums.

[3.10] Konkurences padomes konstatētie apstākļi un no tiem izdarītie secinājumi attiecībā uz pieteicējas Cenrāža un tarifu aprēķināšanai izmantojamās metodikas izvērtējumu ir pareizi. Līdz ar to iestāde pareizi konstatēja, ka pieteicējas

piemērotā atlaižu politika rada iespēju piemērot diskriminējošus nosacījumus darījumos ar raidorganizācijām, un tas ir uzskatāms par Konkurences likuma 13.panta ģenerālklausulas pārkāpumu.

[3.11] Tiesas ieskatā, apstākļi, ka pieteicējai ar Radio un televīzijas likuma normām ir uzlikts pienākums pilnībā nodrošināt Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas nacionālās sabiedriskās apraides uzdevuma programmas izplatīšanu auditorijai valsts teritorijā, nenozīmē, ka pieteicējai nav jāievēro Konkurences likuma normas, it īpaši apstākļos, kad lietā konstatēto pakalpojumu jomā pieteicējs atrodas dominējošā stāvoklī. Ņemot vērā, ka pieteicēja ir valsts kapitālsabiedrība, tai jo īpaši būtu jāpievērš uzmanība tam, lai, veicot komercdarbību, tiktu skrupulozi ievērotas tiesību normas konkurences jomā.

[3.12] Konkurences padome 2007.gada 13.jūnija lēmumā ir izsmeļoši norādījusi uz apstākļiem, kurus vērtēja, nosakot sodu, tostarp konstatēto pārkāpumu būtību, to smagumu, ilgumu u.c. Konkurences padome ir pareizi piemērojusi Konkurences likuma un Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” normas un konkrētajos apstākļos, kad pieteicējas darbībās konstatēta dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, kas ir smags pārkāpums konkurences jomā, noteiktais sods ir samērīgs ar izdarīto pārkāpumu.

[4] Pieteicēja iesniegusi kasācijas sūdzību, kurā lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 25.marta spriedumu. Tā pamatota ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Tiesa nav ievērojusi, ka Konkurences padome ir pārkāpusi savas kompetences robežas, jo likumā nav piešķirtas tiesības noteikt adresātam tieši izpildāmas darbības, kuras nav konkretizētas, to veida un termiņu ierobežojuma kritēriji nav skaidri un attaisnoti. Tiesa nav pareizi piemērojusi Administratīvā procesa likuma 7.pantu.

[4.2] Tiesa nav ievērojusi, ka Konkurences padome pieprasa no pieteicējas neizpildāmas darbības - līgumu grozījumu izdarīšana, saskaņošana ar Konkurences padomi -, jo otra līguma puse var tam nepiekrīst. Tiesai bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma 74.pants un Civillikuma 1511.pants.

[4.3] Tiesa nav ieguvusi ziņas par būtiskiem lietas faktiskajiem apstākļiem: signālu pārraides līdz raidītājam pakalpojumu sniedzēju infrastruktūras un tehnoloģiskās iespējas un izmaksas, mājsaimniecību daudzums, kas izmanto pieteicējas sniegto pakalpojumu, kam tas potenciāli pieejams un nodrošināta iespēja vispār saņemt šo pakalpojumu, mājsaimniecību daudzums, kurām ir pieejama satelīttelevīzija, apmēra lielums iespējamībai aizstāt virszemes raidīšanas pakalpojumu ar satelīta raidīšanu, pakalpojuma (signāla) kvalitāte, pakalpojuma izmaksas raidorganizācijām atsevišķi un kopumā, mājsaimniecību izdevumu apmērs par pakalpojuma saņemšanu, kāda apmēra nacionālo programmu produkti tiek izplatīti ar satelīta vai kabeļa tīklu palīdzību un mājsaimniecību daudzums, kam pieejams satelīts un kabeļtelevīzija, raidorganizāciju izmaksu starpība, saņemot pakalpojumu no pieteicējas un citām komercsabiedrībām.

[4.4] Tiesa nepareizi atzinusi, ka Konkurences padome pareizi noteikusi konkrētās preces tirgu, jo bija jāievēro, ka pieteicējas sniegtie pakalpojumi programmu izplatīšanā ir vienots pakalpojums, lai arī tehniski iespējams signālu pārraidi sadalīt.

[4.5] Jautājumā par pieteicējas sniegtā radio un televīzijas programmu raidīšanas ar virszemes raidītājiem pakalpojuma aizvietojamību tiesa nav vispār vērtējusi, vai Konkurences padome ir pareizi atzinusi, ka pakalpojuma aizvietošana nav iespējama.

[4.6] Tiesa nepareizi atzinusi, ka Konkurences padome pareizi noteikusi konkrētās preces ģeogrāfisko tirgu, jo apstākļi programmu izplatīšanā dažādās Latvijas vietās ir būtiski atšķirīgi.

[4.7] Tiesa nav novērtējusi, cik no tirgus dalībniekiem programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedz pašas, veicot komercdarbību, un cik izmanto pieteicējas vai citu komersantu sniegtos pakalpojumus programmu izplatīšanas tirgū.

[4.8] Tiesa bez pamata ir atzinusi, ka Konkurences padome ir rīkojusies pareizi, neapzinot tās komercsabiedrības, kuru rīcībā ir nepieciešamā infrastruktūra un tehnoloģijas, lai sniegtu programmu izplatīšanas pakalpojumu.

[4.9] Tiesa nav norādījusi un konstatējusi, kas un kādi pierādījumi pierāda, ka pieteicēja izšķiroši ietekmēja pakalpojuma sniegšanas apstākļus konkrētajā tirgū un apgrūtināja citu tirgus dalībnieku iekļūšanu šajā tirgū un vai vispār šādas ierobežojošas darbības pieteicēja ir veikusi.

[4.10] Tiesa nepareizi piemērojusi Konkurences likuma 13.panta piekto daļu un ģenerālklausulas normu, jo tiesa nav norādījusi, ka pieteicēja būtu rīkojusies ļaunprātīgi. Tiesa nav piemērojusi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 86.panta otrās daļas normu.

[4.11] Tiesa nav izvērtējusi, vai vispār un kādā veidā, pamatojoties uz kādiem apsvērumiem, par savstarpējiem konkurentiem būtu uzskatāma TV Dzintare, Valmieras TV, Latgales reģionālā televīzija un TV3 Latvia.

[4.12] Tiesa nav izvērtējusi piemēroto tarifu un atlaižu ekonomisko pamatojumu.

[4.13] Tiesa nepareizi piemērojusi Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” 14.punktu, jo nav novērtējusi, kādā veidā un kam, kādā apmērā un tieši kādas sekas ir radītas. Tiesa nav pārbaudījusi, vai Konkurences padome ir noskaidrojusi sabiedrībai kopumā radīto kaitējumu.

Motīvu daļa

[5] Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.teikums noteic, ka jebkuram tirgus dalībniekam, kas atrodas dominējošā stāvoklī, ir aizliegts jebkādā veidā ļaunprātīgi to izmantot Latvijas teritorijā. Arī Līguma par Eiropas Savienības darbību 102.pants aizliedz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu. Konkurences likumi neaizliedz tirgus dalībnieka dominējošu stāvokli un tā izmantošanu, jo tas pieder pie brīva tirgus būtības, ka katrs tirgus dalībnieks meklē iespēju iegūt cita tirgus dalībnieka daļu. Likumi aizliedz šādas tirgus varas ļaunprātīgu izmantošanu.

[6] Lai noteiktu, vai tirgus dalībnieks ļaunprātīgi izmanto dominējošo stāvokli, vispirms noteicams, vai vispār tirgus dalībniekam ir dominējošais stāvoklis. Tādēļ ir jānoteic tirgus, kurā tirgus dalībnieks atrodas (*sal. Senāta 2008.gada 4.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-511/2008 BT-1 9.punktu*). Konkrētais tirgus ir norobežojams saturiski, ģeogrāfiski un laika ziņā.

[7] Konkrētās preces tirgus norobežojams pēc t.s. tirgus pieprasījuma koncepcijas. Šeit izšķiroša ir preces aizstājamība. Konkrēto preces tirgu veido preces, kuras ir savstarpēji aizstājamas (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 1973.gada 21.februāra sprieduma lietā Nr.6/72 Continental Can 32.punktu*). Savstarpējās aizstājamības noteikšanai izšķir tirgus dalībniekus, kuri piedāvā un kuri pieprasa preces. Izvērtējot preču pieprasījuma aizstājamību, uzsvars liekams uz tādiem faktoriem kā preces cena, tās īpašības un paredzētais pielietojums. Ņemot vērā minētos faktorus, pārbauda, kādas ir patērētāju iespējas pārorientēties uz citu tirgus dalībnieku aizstājējprecēm. Savukārt piedāvājuma aizstājamību raksturo tirgus dalībnieku iespējas pārorientēt uzņēmējdarbību uz konkrētās preces ražošanu (sk. *Eiropas Komisijas Paziņojuma par jēdziena „konkrētais tirgus” definīciju Kopienas konkurences tiesībās 7., 15. un 20.punktu*. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y1209\(01\):LV:PDF](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:01:31997Y1209(01):LV:PDF)). Tā paša tirgus precēm, kuras izlietojamas vienādi, ir jābūt pietiekamā apmērā aizstājamām (sk. *Eiropas Savienības Tiesas 1979.gada 13.februāra sprieduma lietā Nr.85/76 Hoffmann-La Roche 23.punktu, pilnīga aizstājamība nav nepieciešama – Eiropas Savienības Tiesas 1983.gada 9.novembra sprieduma lietā Nr.322/81 Michelin 48.punkts*). Izvērtējot, vai prece ir aizstājama, ņem vērā ne tikai preces objektīvās īpašības, bet arī tādus konkurences nosacījumus kā pieprasījuma un piedāvājuma struktūru (*Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 1995.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.T-7/93 Langnese Iglo 61.punktu, Tiesas 1983.gada 9.novembra sprieduma lietā Nr.322/81 Michelin 37.punktu*). Ievērojami ir arī patērētāja ieradumi.

[8] Izskatāmajā lietā tiesa atzinusi, ka Konkurences padome pareizi noteikusi konkrēto preces tirgu: 1) televīzijas un radio programmu signāla pārraides līdz virszemes raidītājiem pakalpojums un 2) radio un televīzijas programmu raidīšanas ar zemes raidītāju palīdzību publiskai uztveršanai pakalpojums. Pieteicēja uzskata, ka lietā nepareizi noteikts konkrētās preces tirgus, jo bija jāievēro, ka pieteicējas sniegtie pakalpojumi programmu izplatīšanā ir vienots pakalpojums, lai arī tehniski iespējams signālu pārraidi sadalīt.

Tiesa atzinusi, ka programmu pārraides ēterā pakalpojums var notikt ar virszemes raidītājiem, pa kabeļtīklu vai izmantojot satelītu. Tiesa secinājusi, ka šādi pakalpojumi nav savstarpēji aizstājami savu izmaksu un pieejamības dēļ. Tiesas secinājums pamatots ar biedrības „Latvijas Raidorganizāciju asociācija” un pašu

raidorganizāciju sniegto informāciju, kas atspoguļota Konkurences padomes lēmumā. Tāpat tiesa pārbaudījusi potenciālo un esošo konkurentu infrastruktūras un tehnoloģiskās iespējas. Nav apšaubīts secinājums, ka kabeļtīkla un satelīta pārraides pakalpojums nav aizvietojams ar virszemes raidītājiem. Lietā arī konstatēts, ka pieteicēja sniedz signāla pārraidi pa radioreleja līniju kanāliem. Šāda signāla pārraide ir aizstājama ar citām tehnoloģijām.

Pastāvot šādiem apstākļiem, Senāts noraida pieteicējas argumentus par nepareiza konkrētās preces tirgus noteikšanu, jo lietā konstatēts, ka pieteicēja sniedz gan signāla pārraides pakalpojumu, gan programmu pārraides ēterā pakalpojumu. To atzinusi arī pati pieteicēja un noteikusi attiecīgu maksu savā cenrādī.

Tāpat Senāts noraida pieteicējas argumentu, ka tiesa nav vērtējusi, vai pieteicējas sniegto radio un televīzijas programmu raidīšanas ar virszemes raidītājiem pakalpojumu ir iespējams aizvietot. Tiesa to ir vērtējusi sprieduma 13.3.punktā.

[9] Ar ģeogrāfisko tirgu saprotama ģeogrāfiska teritorija, kurā tirgus dalībnieki piedāvā savstarpēji aizstājamas preces vai darbojas kā šo preču pieprasītāji. Ģeogrāfiskais tirgus ir tāda teritorija, kurā konkurences nosacījumi ir pietiekami viendabīgi (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 1978.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.27/76 United Brands 10. un 11.punktu, 1988.gada 5.oktobra sprieduma lietā Nr.247/86 Alsatel 15.punktu, Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 1994.gada 27.oktobra sprieduma lietā Nr.T-34/92 Fiatagri 56.punktu*). Arī Eiropas Komisija definējusi, ka konkrēto ģeogrāfisko tirgu nosaka, galvenokārt pamatojoties uz patērētāju viedokli par dažādos reģionos pārdoto preču savstarpējo aizstājamību. Ja patērētāji uzskata, ka vienā reģionā pārdodamā prece aizstāj citā reģionā pārdodamo preci, šie abi reģioni ir konkrētais ģeogrāfiskais tirgus. Nosakot minēto tirgu, būtiski ir arī citi faktori – tajā skaitā pieprasījuma īpatnības (patērētāju izvēles reģionālās atšķirības, kultūra, valoda un dzīves stils) un šķēršļi, kas ierobežo patērētāju iespējas iegādāties preces (ekonomiskie, tehnoloģiskie, administratīvie un citi šķēršļi) (*sk. Eiropas Komisijas Paziņojuma par jēdziena „konkrētais tirgus” definīciju Kopienas konkurences tiesībās 29.-30., 44.-50.punktu*).

[10] Izskatāmajā lietā tiesa atzinusi, ka preču konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir Latvijas teritorija.

Pieteicēja uzskata, ka lietā nepareizi noteikts konkrētās preces ģeogrāfiskais tirgus, jo apstākļi programmu izplatīšanā dažādās Latvijas vietās ir būtiski atšķirīgi. Tiesa nav novērtējusi, cik no tirgus dalībniekiem programmu izplatīšanas pakalpojumu sniedz paši, veicot komercdarbību, un cik izmanto pieteicējas vai citu komersantu sniegtos pakalpojumus programmu izplatīšanas tirgū.

Senāts noraida pieteicējas argumentu, jo tiesa ir vērtējusi konkurences apstākļu viendabīgumu, šajā aspektā piekrītot iestādes sniegtajiem argumentiem, jo konkurences apstākļi konkrētās preces tirgos te ir pietiekami līdzīgi un ārēja ietekme ir minimāla. Nenoliedzot to, ka reģionālo televīziju programmu auditorija ir attiecīgajos reģionos, tomēr programmu pārraidīšana ir viens un tas pats pakalpojums, neatkarīgi no tā, kur programmu skatītos - Rīgā vai Valmierā. Iestāde ir atzinusi, ka teorētiski raidorganizācijām ir iespējams pārraidīt savas programmas pašām, tomēr faktiski pārraidei tās izmanto pieteicējas sniegtos pakalpojumus.

[11] Konkrētās preces tirgus noteikšana laikā izskatāmajā lietā nav aktuāla, jo pieteicēja darbojas tirgū pastāvīgi.

[12] Dominējošais stāvoklis ir tirgus dalībnieka tirgus varas izpausme, kas ļauj viņam konkrētā preces tirgū aizkavēt efektīvu konkurenci un ļauj neatkarīgi rīkoties pret konkurentiem, klientiem vai piegādātājiem (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 1978.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.27/76 United Brands 63.-66.puntu, 1979.gada 13.februāra sprieduma lietā Nr.85/76 Hoffmann-La Roche 38.punktu, 1988.gada 4.maija sprieduma lietā Nr.30/87 Bodson 26.punktu*). Kasācijas sūdzībā nav akcentēts, ka būtu nepareizi noteikts, ka pieteicējai ir monopola stāvoklis programmu raidīšanas tirgū un ievērojama tirgus vara signāla pārraides tirgū.

[13] Pieteicēja iebilst, ka tās dominējošā stāvokļa izmantošana kvalificēta kā ļaunprātīga, jo pieteicēja nav rīkojusies ļaunprātīgi. Arī tiesa nav norādījusi, ka pieteicēja būtu rīkojusies ļaunprātīgi.

Senāts norāda, ka abstraktu un visaptverošu ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošanas definīciju ir grūti sniegt. Tādēļ likumi nedefinē, kas ir dominējoša stāvokļa ļaunprātīga izmantošana, jo to izpausmes ir tikpat mainīgas kā pats tirgus. Judikatūrā ir izveidojies un arī tiesību normās (Līguma par Eiropas Savienības darbību 102.panta otrā daļa, Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 2.teikumam

sekojošie apakšpunkti) nostiprināts piemēru katalogs, kuru pazīmes jo īpaši liecina par ļaunprātību. Pārējos gadījumos ļaunprātīgu dominējošā stāvokļa izmantošanu aizliedz Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 1.teikums un Līguma par Eiropas Savienības darbību 102.panta pirmā daļa. Šeit ļaunprātīgas izmantošanas saturs ir konkretizējams ar konkurences likumu kopējās vērtības – brīvas konkurences – palīdzību. Rīcība, kas ir vērsta pret brīvu konkurenci, ir ļaunprātīga.

[14] Konkurences likuma 13.panta pirmās daļas 5.punkts (Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 82.panta otrās daļas „c” apakšpunkts, tagad - Līguma par Eiropas Savienību 102.panta otrās daļas „c” apakšpunkts) aizliedz nevienādu noteikumu piemērošanu ekvivalentos darījumos ar citu tirgus dalībnieku, radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus. Norma aizliedz dominējošā stāvoklī esoša tirgus dalībnieka vienpusēji piemērotu diskrimināciju. Ar jēdzienu „tirgus dalībnieks” apzīmējami dominējošā stāvoklī esošā tirgus dalībnieka esošie piegādātāji vai pasūtītāji (noņēmēji). Pie darījuma noteikumiem pieder arī atlaides. Darījumos, kas nav ekvivalenti, var piemērot atšķirīgus noteikumus. Līdz ar to jautājumā par diskriminācijas aizlieguma pārkāpšanu būtisks priekšnoteikums vienmēr ir līdzvērtīgums, t.i., izpildījuma salīdzināmība. Atšķirīgi noteikumi ir pieļaujami, ja tam ir objektīvi, ar izpildi saistīti iemesli.

Izskatāmajā gadījumā tiesa ir pārbaudījusi, vai pieteicējas darījumi ir bijuši ekvivalenti (līdzvērtīgi). Tiesa konstatējusi, ka pieteicējas darījumi ar Valmieras TV, TV Dzintare un Rēzeknes TV ir līdzvērtīgi, jo sniegts viens un tas pats pakalpojums, bet tam piemērotas dažādas atlaides. Turklāt Valmieras TV un TV Dzintare pakalpojumi sniegti zem pašizmaksas, kura jākompensē citām raidorganizācijām. Konstatēts arī, ka darījumā ar TV3 piemērots paaugstinošs koeficients.

Ja sniegts viens un tas pats pakalpojums, bet par atšķirīgu samaksu, tad nav pamatots pieteicējas arguments, ka tiesai jāvērtē tarifu un atlaižu ekonomiskais pamatojums. Atšķirības cenā var būt attaisnotas tikai ar paša pakalpojuma sniegšanas atšķirībām, t.i., ka darījumi nav ekvivalenti.

[15] Pazīme „radot tam konkurences ziņā nelabvēlīgākus apstākļus” norāda, ka ar nevienādu noteikumu piemērošanu ekvivalentos darījumos ir jābūt skartiem dominējošā stāvoklī esošā tirgus dalībnieka tirdzniecības partneriem (citiem tirgus dalībniekiem). Tas nozīmē, ka viņiem savstarpēji ir jāatrodas konkurējošās attiecībās.

Vienlaikus ar konkurējošām attiecībām saprotamas jau vien tādas attiecības, kurās to dalībnieks saņem izdevīgumu no labvēlīgākiem noteikumiem, kas to pozicionē labāk nekā citu dalībnieku (*sk. Eiropas Komisijas 1981.gada 29.oktobra lēmuma lietā Nr.81/1030/EEC 48.punktu*). Konkurences likuma 13.pants un dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma uzskaitījumi nav tulkojami tā, ka nepieciešams konstatēt faktiskas dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas sekas. Šeit jānorāda, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir aizliegta kā nesaderīga ar Eiropas Savienības principiem. Tirgus dalībnieka darbība, kura izpaužas kā ļaunprātīga savas tirgus varas izmantošana, ietekmē kopējo tirgu un kavē harmoniskas, līdzsvarotas un noturīgas saimnieciskās darbības attīstību. Tādēļ no pārkāpuma konstatēšanas viedokļa ir pietiekami, ka dominējošo stāvokli baudošs tirgus dalībnieks izmanto savu stāvokli ar tādām metodēm, kuras tas brīvas konkurences apstākļos neizmantotu, un šāda izmantošana ir bijusi objektīvi piemērota tirgus ietekmēšanai un ekonomiskās sāncensības vājināšanai. Aizskārums atklājas tādējādi no paša diskriminācijas fakta (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 1978.gada 14.februāra sprieduma lietā Nr.27/76 United Brands 227.-233.punktu*).

[16] Pieteicēja norāda, ka tiesa nav piemērojusi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 86.panta otrās daļas normu, jo konkurences noteikumu piemērošana pieteicējai ir pretrunā ar tās īpašo statusu Latvijā. Radio un televīzijas likuma 58.panta pirmā daļa paredz, ka pieteicēja saskaņā ar elektronisko sabiedrības saziņas līdzekļu attīstības nacionālo koncepciju nodrošina pilnībā Latvijas Radio un Latvijas Televīzijas nacionālās sabiedriskās apraides uzdevuma programmas izplatīšanu auditorijai visā valsts teritorijā, kā arī mērķauditorijai ārpus valsts robežām. Taču nav pamata uzskatīt, ka ar šo normu privāto raidorganizāciju signāla pārraide un programmu pārraide ir atļauta diskriminējoši attiecībā pret citiem dalībniekiem tirgū.

[17] Ar pārsūdzēto administratīvo aktu Konkurences padome uzlikusi pienākumu pieteicējai grozīt noslēgtos līgumus. Pieteicēja iebilst, ka tiesa nav ievērojusi, ka Konkurences padome pieprasa no pieteicējas neizpildāmas darbības: līgumu grozījumu izdarīšanu, saskaņošanu ar Konkurences padomi, jo otra līguma puse var tam nepiekrīst. Tiesai bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma 74.pants un Civillikuma 1511.pants. Tāpat pieteicēja uzskata, ka Konkurences padome ir

pārkāpusi savas kompetences robežas, jo likumā tai nav piešķirtas tiesības noteikt adresātam tieši izpildāmas darbības, kuras nav konkretizētas, un kuru veida un termiņu ierobežojuma kritēriji nav skaidri un attaisnoti.

Konkurences likuma 14.panta pirmā daļa noteic, ka dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas aizlieguma pārkāpuma gadījumā Konkurences padome pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma uzlikšanu un naudas soda piemērošanu. Tātad Konkurences padome ir tiesīga uzlikt tirgus dalībniekam tiesisku pienākumu. Šāda pienākuma satura konkretizācija ir atkarīga no lietas apstākļiem un pamatota ar lietderības un samērīguma apsvērumiem, kā arī vērsta uz dominējošā stāvokļa ļaunprātīgas izmantošanas seku novēršanu un pārkāpuma pārtraukšanas veidu. Naudas sods vai tikai pārkāpuma konstatēšana nav pietiekami, lai novērstu traucēkļus brīvai konkurencei. Pieteicējas apsvērumi par grūtībām grozīt līgumus nepelna ievērbu, jo tās ir pieteicējas likuma pārkāpuma sekas, kuras tai ir pašai arī pienākums novērst.

Izskatāmajā gadījumā tiesa ir pārbaudījusi pieteicējai uzliktos pienākumus un nav konstatējusi to neskaidrību. Arī kasācijas sūdzībā nav norādīts uz kāda pienākuma izpildes neskaidrību. Vēl vairāk, tiesa ir konstatējusi, ka pieteicēja ir prasījusi Konkurences padomei izskaidrot tās administratīvo aktu un saņēmusi šādu skaidrojumu.

[18] Ministru kabineta 2004.gada 19.oktobra noteikumu Nr.862 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā minētajiem pārkāpumiem” 14.punkts paredz, ka pie naudas soda aprēķināšanas, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā pārkāpuma veidu, pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas un katra iesaistītā tirgus dalībnieka lomu pārkāpumā.

Pieteicēja uzskata, ka tiesa nav novērtējusi, kādā veidā un kam, kādā apmērā un tieši kādas sekas ir radītas. Tiesa nav pārbaudījusi, vai Konkurences padome ir noskaidrojusi sabiedrībai kopumā radīto kaitējumu.

Senāts konstatē, ka tiesa ir novērtējusi pieteicējas pārkāpuma smagumu. Atbilstoši noteikumu 15.punktam dominējošā stāvokļa ļaunprātīga izmantošana ir smags pārkāpums. Tālāk tiesa ir pārbaudījusi, vai naudas soda apmērs aprēķināts pareizi. Tiesa atzinusi par pareizu Konkurences padomes lēmumā norādīto, ka sekas atstātas uz TV3, kurai piemērota paaugstināta maksa, kā arī citām raidorganizācijām,

